PUBLIC MONEY 101

HOW TAXES KEEP THE COUNTRY RUNNING

JĘZYK ANGIELSKI

Ministerstwo Finansów

FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ

WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

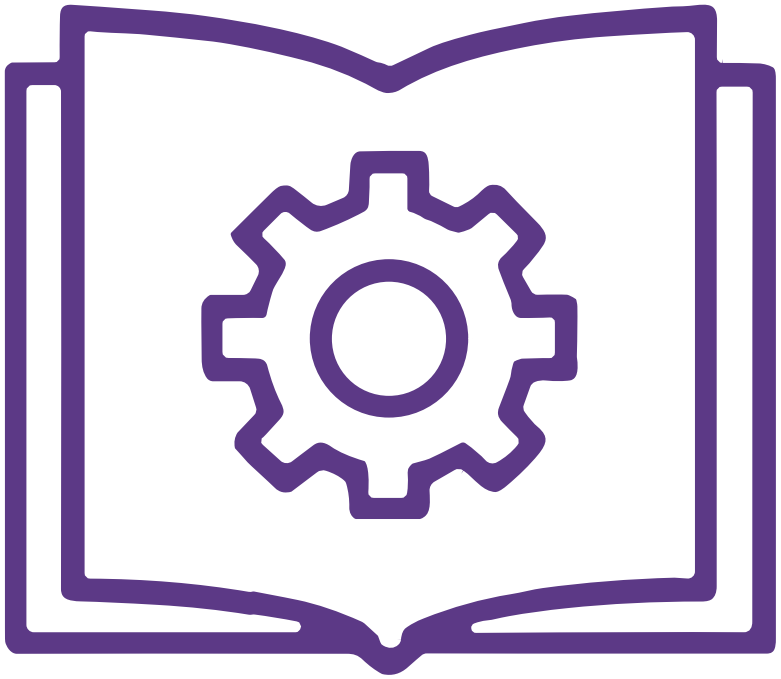
Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

WARM-UP

In English, "**101**" is often used to show a **basic introduction** to a topic.

It means: "The most important things you need to know", "A beginner's guide", or "First lesson"

Who pays for streetlights, schools, hospitals?

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

VOCABULARY

Financial Terms – Definitions

Tax – money people or companies must pay to the state budget to help pay for public services.

Customs duty – a tax paid when you bring goods into a country from another country.

Excise – a special tax on certain products like alcohol, cigarettes, or fuel.

Invoice – a document that shows what was bought and how much must be paid (like a bill for goods or services).

Receipt – a paper or digital proof that you paid for something.

Fine – money you must pay as a punishment for breaking a rule or law.

VAT (Value Added Tax) – a tax added to the price of goods and services, usually shown on your receipt.

Public money – money collected by the state budget (like taxes) and used to help the whole country.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

VOCABULARY PRACTICE

1. Match the terms with their Polish meanings:

A.	Tax	1. podatek VAT
B.	Excise	2. faktura
C.	Customs duty	3. grzywna
D.	Invoice	4. akcyza
E.	Receipt	5. pieniądze publiczne
F.	Fine	6. cło
G.	VAT	7. podatek
H.	Public money	8. paragon

Write your answers (e.g. A–1, B–2...):

.....

.....

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

STATE BUDGET

State Budget

- The plan of how the **government** collects and spends money.
- It includes **national income** (like taxes) and **public spending** (like schools, roads, hospitals).

Local Budget

- The plan for how money is used in a **town, city or region**.
- Used for **local services**: public transport, waste collection, parks, local schools.

Notes:

- state budget = national money plan
- local budget = city/town money plan
- public spending = money used for public needs

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

STATE BUDGET

Tax System

- A way the government collects money from people and companies.

Types of Taxes:

- VAT – a tax added to goods and services
- Income Tax – paid from your salary
- Excise – a special tax on things like alcohol or cigarettes
- Customs Duty – a tax on goods from other countries

Why do we pay taxes?

- To fund schools, hospitals, roads, police, public services.

Notes:

- tax = money paid to state budget
- VAT, income tax, excise, customs duty
- reason: public services

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

TYPES OF TAXES

Group A – Excise

EN: Excise is a special tax added to harmful or luxury products, like cigarettes, alcohol, or fuel.

PL: Akcyza to podatek nakładany na szkodliwe lub luksusowe produkty, np. papierosy, alkohol, paliwo.

Why? To limit use and raise money for healthcare or the environment.

Group B – Customs Duty

EN: Customs duty is a tax on goods brought into the country from abroad.

PL: Cło to podatek na towary sprowadzane z innych krajów.

Why? To protect local businesses and control trade.

Group C – Local Tax

EN: Local tax is collected by city or town governments to pay for local services.

PL: Podatek lokalny pobiera samorząd, by płacić za lokalne usługi.

Why? To fund things like waste collection, public transport, and street lighting.

Group D – Income Tax

EN: Income tax is a tax on the income of both individuals and legal entities.

PL: Podatek dochodowy to podatek od dochodów, zarówno osób fizycznych, jak i osób prawnych.

Why? Its purpose is to ensure a fair distribution of the tax burden, and its amount depends on tax rates and the value of income.

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

JIGSAW: TYPES OF TAXES

Task 2 **Type of Tax**	**Example**	**Why is it collected?**

Tips:

Our group is going to talk about ...
(name of tax)

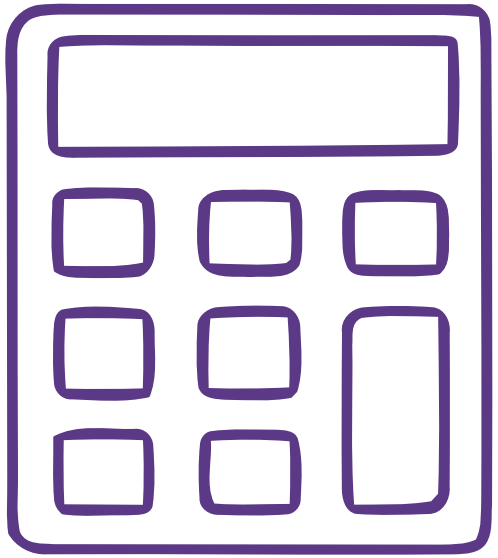
This tax is collected because...

An example of this tax is...

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

"BALANCE YOUR MUNICIPALITY'S BUDGET – ARE YOU IN SURPLUS OR DEFICIT?" INCOME

Source	Amount (units)
Local tax	8
Excise share	4
State subsidy	5
Parking fees	3
Total Revenue	**20**

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

"BALANCE YOUR MUNICIPALITY'S BUDGET – ARE YOU IN SURPLUS OR DEFICIT?"

Expenditures – wydatki:

Service	Cost (units)
Primary school	6
Street maintenance	5
Library	3
Public transport	4
New playground	3
Sports center	4
Cultural center event	2
Maximum possible spend	27

Ministerstwo Finansów
FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ
WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

TASK: BALANCE YOUR MUNICIPALITY'S BUDGET

Your group is a **town council**.
You have **20 budget units**.

- Choose **which services to fund**.
- You **cannot afford everything**, so you must decide:
  - What is most important for your town?
  - What can wait or be cut?

Then answer:

Are you in **surplus** (you saved money) or **deficit** (you spent too much)? Be ready to explain your choices!

Useful phrases:

"We decided to fund..."

"We didn't choose... because..."

"Education is more important than..."

"We stayed within the budget."

"Our budget is in deficit/surplus."

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.

PUBLIC MONEY 101

HOW TAXES KEEP THE COUNTRY RUNNING

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Ministerstwo Finansów

FUNDUSZ EDUKACJI FINANSOWEJ

WARSZAWSKI INSTYTUT BANKOWOŚCI

Sfinansowano ze środków Funduszu Edukacji Finansowej, którego dysponentem jest Minister Finansów i Gospodarki. Realizatorem Zadania jest Fundacja Warszawski Instytut Bankowości.